

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma vuosille 2026-2028

Hyväksytty lupa- ja valvontajaostossa 21.1.2026 § x

Sisällysluettelo

1. Johdanto	4
2. Raahan ympäristönsuojeluviranomaisen toimialue	5
2.1 Alueen ympäristöolot	5
2.1.1 Pohjavesialueet	5
2.1.2 Vesistöt	6
2.1.3 Suojellut alueet	6
2.2 Toimintaympäristö	6
2.2.1 Ympäristönsuojeluviranomainen ja delegoinnit	7
2.2.2 Valvonnan resurssit	7
2.2.3 Viranomaisten välinen yhteistyö	8
3. Valvonnan tavoitteet ja toteutumisen arviointi	9
3.1 Valvonnan tavoitteet	9
3.2 Valvontasuunnitelman ja -ohjelman laatiminen ja toteutumisen arviointi	9
4. Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus	10
4.1 Valvontatoimenpiteet	10
4.2 Vuosiraportointi, tarkkailutulosten seuranta, päätöksissä ja asetuksissa edellytetyt selvitykset	11
4.3 Luvan muuttamisen tarpeen arviointi	12
4.4. Hallintopakko ja tutkintapyynnöt	12
4.4.1 Jätelain laiminlyöntimaksu	13
4.5 Valvontaprojektit	13
4.6 Valvonnan maksullisuus	13
4.6.1 Ympäristönsuojelulaki	13
4.6.2 Jätelaki	14
4.6.3 Maa-aineslaki	14
5. Riskinarviointi ja valvontaluokat	14
6. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	16
6.1 Ympäristöluvanvaraiset (YSL 27 § ja 28 §), rekisteröitävät (YSL 116 §) ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn (YSL 115a §) kuuluvat kohteet	16
6.2 Kertaluonteinen ilmoituksenvarainen toiminta (YSL 118-120 §)	18
6.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta	19
6.3.1 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta	19
6.3.2 Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)	19
6.3.3 Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta	20
6.3.4 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta	20
6.3.5 Ympäristönsuojelumääräysten valvonta	20
6.3.6 Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)	20
6.3.7 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa	21

7. Jätelain valvonta	21
7.1 Rekisteröitävä jätteen ammattimainen keräystoiminta (JL 100 §)	21
7.2 Toiminta, jossa syntyy vaarallista jätettä	22
7.3 Jätteiden kansainväliset siirrot	22
7.4 Jätelain yleinen valvonta	22
8. Muun lainsäädännön mukainen valvonta	23
8.1 Maa-aineslain valvonta	23
8.2 Vesilain valvonta	24
8.3 Vesihuoltolain valvonta	24
8.4 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta	24
8.5 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta	25
8.6 Kemikaalilain mukainen valvonta	25
8.7 Luonnonsuojelulain valvonta	25
8.8 Maisematyölupien valvonta	26
8.9 Ulkoilulain valvonta	26

1. Johdanto

Ympäristönsuojelulain (527/2014, YSL) 167 §:n mukaan valvontaviranomaisen on järjestettävä ympäristönsuojelulain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten valvonta niin, että se on laadukasta, säännöllistä, tehokasta ja perustuu ympäristöriskien arviointiin. Laki mahdollistaa tehtävien asettamisen tärkeysjärjestykseen, jos se on välttämätöntä tehtävien hoitamiseksi asianmukaisesti.

Ympäristönsuojelulain 168 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Suunnitelmassa on oltava tiedot alueen ympäristöoloista ja pilaantumisen vaaraa aiheuttavista toiminnoista sekä käytettävissä olevista valvonnan voimavaroista ja keinoista. Suunnitelmassa on kuvattava valvonnan järjestämisen ja riskinarvioinnin perusteet ja valvonnasta vastaavien viranomaisten yhteistyö. Valvontasuunnitelma on tarkistettava säännöllisesti. Valvontasuunnitelman pohjalta laaditaan vuosittain tarkempi valvontaohjelma, jossa kuvataan ympäristöluvanvaraisten, yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien ja rekisteröitävien toimintojen määräaikaistarkastukset ja muu säännöllinen valvonta.

Ympäristönsuojelulain 205 §:n nojalla ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus periä maksua valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta ja määräaikaistarkastuksista.

Jätelain (646/2011, JL) 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava säännöllistä valvontaa varten valvontasuunnitelma. Jätelain valvontasuunnitelma ohjaa jätelain mukaista säännöllistä valvontaa. Valvontasuunnitelma käsittää toiminnot, joissa syntyy vaarallista jätettä, harjoitetaan jätteen ammattimaista keräystä tai toteutetaan jätteen kansainvälisiä siirtoja. Valvontasuunnitelman tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista. Suunnitelma on arvioitava uudelleen vähintään joka kolmas vuosi. Jätelain 144 §:n mukaan ympäristönsuojeluviranomaisella on oikeus periä maksua valvontasuunnitelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta ja määräaikaistarkastuksista.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävänä on toimia lupa- ja valvontaviranomaisena ja tehdä yleisen edun valvontaa ympäristölainsäädännön mukaisesti. Merkittävässä asemassa valvonnassa on ympäristönsuojelun erityislakien mukaisten lupien ja päätösten valvonta. Raahen kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisena toimii rakennetun ympäristön lautakunnan alainen lupa- ja valvontajaosto. Käytännössä ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä suorittaa ympäristötarkastajat, joille lupa- ja valvontajaosto on delegoinut toimivaltaansa.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain mukainen valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2026-2028. Tähän valvontasuunnitelmaan on pyritty kokoamaan myös muut kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle kuuluvat valvontatehtävät.

2. Raahen ympäristönsuojeluviranomaisen toimialue

2.1 Alueen ympäristöolot

Raahen ympäristönsuojeluviranomaisen toimialue on Raahen kaupunki. Toimialueeseen sisältyvät entiset Saloisten, Pattijoen ja Vihannin kunnat, jotka on liitetty Raahen vuosina 1973, 2003 ja 2013. Raahen asukasluku on 23 571 (2024) ja pinta-ala 1 889 km². Raahen on merenrantakaupunki, jonka väestö keskittyy pääasiassa taajama-alueille sekä muutamille kyläalueille. Raahen on tunnettu teräs- ja metalliteollisuudesta. Myös maa- ja metsätalouden merkitys toimialana on tärkeä.

Raahen alueella on tiettyjä erityispiirteitä, joita on syytä huomioida lupaharkinnassa ja valvonnassa. Rannikkoalueita luonnehtii nopea maankohoaminen ja sen myötä jatkuvasti muuttuva rantavyöhyke. Jääkauden jälkeen jatkunut maankohoaminen on tuottanut Perämeren rannikolle ympäristön, jossa on muun muassa erityisiä luontotyyppisiä ja rauhoitettuja kasvilajeja. Raahen alueella esiintyy muinaisen Litorinameren peittämille alueille tyypillisiä happamia sulfaattimaita. Lisäksi Raahen alueella esiintyy hajanaisesti mustaliuskeita.

Raahen ilmanlaatu on hyvää tai tyydyttävää yli 98 % vuodesta (2024). Merkittävimmät päästöt aiheutuvat teräs- ja metalliteollisuudesta, liikenteestä ja energiantuotannosta. Paikallisesti merkittäviä päästöjä voi tapahtua myös kiinteistöissä tapahtuvasta pienpoltosta. Lupaharkinnassa ja valvonnassa ilmanlaatuasiat tulee ottaa erityisen painokkaasti huomioon.

Ympäristövaikutuksille herkkiä alueita ovat erityisesti pohjavesialueet, pintavedet sekä Natura-alueet ja muut luonnonsuojelualueet.

2.1.1 Pohjavesialueet

Raahen alueella on useita tärkeitä ja talousveden hankinnan kannalta merkittäviä pohjavesialueita. Raahen pohjavesialueiden pinta-ala noin 65 km². Pohjavesialueita on yhteensä seitsemän ja niistä kaikki on luokiteltu 1-luokkaan. Kaikki Raahen pohjavesialueet on luokiteltu hyvään määrälliseen ja kemialliseen tilaan. Pohjavesialueista neljä on luokiteltu riskipohjavesialueiksi, jossa erilaiset ihmistoiminnot muodostavat riskin pohjaveden laadulle ja määrälle. Pohjavesialueille sijoittuu mm. eläinsuojia, lentokenttä, polttonesteiden jakeluasema, lämpölaite ja moottoriurheilurata.

Raahen Vihanninharjun pohjavesialueiden suojelusuunnitelma on päivitetty vuonna 2018 ja Palokangas-Selänmäki ja Koivulankangas-Keltalankangas pohjavesialueiden suojelusuunnitelma vuonna 2019. Suojelusuunnitelmien suositukset otetaan huomioon lupaharkinnassa ja soveltuvin osin muussa valvonnassa. Riskitoiminnot pyritään ohjaamaan muualle kuin luokitelluille pohjavesialueille.

Lupaharkinnassa ja valvonnassa painotetaan pohjaveden suojelun tärkeyttä. Pohjavesialueelle sijoittuvan toiminnan osalta valvontaa tehostetaan valvontatiheyttä lisäämällä.

2.1.2 Vesistöt

Rannikko ja saaristo ovat merkittävä osa Raahen kaupunkia. Raahen sisävesipinta-ala on 13,05 km² ja meripinta-ala on 861,62 km². Raahessa on 41 järveä, joista suurimmat ovat Haapajärven tekojärvi, Kuljunlahden makeanvedenallas, Lumijärvi, Siniluodonlahti, Ala-Vuolujärvi, Ylä-Vuolujärvi ja Hummastinjärvet. Raahessa on pienehköjä jokia, kuten Olkijoki, Pattijoki, Haapajoki, Hörskönjoki, Piehinginjoki, Vihanninjoki, Luohuanjoki ja Piipsanjoki.

Raahen vesistöt ovat pääasiassa luokiteltu ekologiseen tilaan tyydyttävä. Hyvään ekologiseen tilaan on luokiteltu Olkijoki ja Ala-Vuolujärvi. Vihanninjoen ekologinen tila on luokiteltu huonoksi.

Eri toimintojen lupaharkinnassa ja valvonnassa otetaan huomioon toimintojen vaikutukset vesistöihin, jotta ne eivät vaaranna valtakunnallisia vesienhoidon tavoitteita vesien hyvän tilan saavuttamisesta ja turvaamisesta. Happamat sulfaattimaat ja mustaliuskeet voivat aiheuttaa happamuuskuormitusta vesistöille ja pohjavesille ihmistoiminnan seurauksena.

2.1.3 Suojellut alueet

Raahen alueella ei ole yhtään kansallispuistoa tai luonnonpuistoa, mutta alueella on useita muita suojelualueita. Raahen luonnonsuojelualueet painottuvat rannikolle ja saaristoon, mutta yksittäisiä suojelukohteita on muuallakin. Luonnonsuojelualueista merkittävä osa sisältyy Natura 2000 -verkostoon. Näitä ovat Raahen saaristo, Olkijokisuu – Pattijoen pohjoishaara, Kuljunmäen niitty, Viitajärvi, Rytilammen alue ja Arkkukari, Puntarimäki, Jouttineva, Lähdeneva, Vaippaneva, Hanhelan joenvarsilaitumet, Pitkäsneva ja osa Siikajoen lintuvesistä ja soista. Raahen saariston lisäksi laajimmat Natura-alueet ovat suokohteita ja merenrannan lintuvesialueita. Muita luonnonsuojelualueita on perustettu valtion tai yksityisten maille.

Luonnonsuojelualueiden lisäksi Raahessa on eri luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvia alueita, joista ei ole vielä perustettu suojelualueita sekä metsälain 10 §:n mukaisia erityisen tärkeitä elinympäristöjä. Lisäksi on joitain pienempiä rauhoitettuja luonnonmuistomerkkejä. Raahessa on myös tiukasti suojeltuja luontotyyppejä, kuten rannikon avoimia dyynejä sekä geologisia muodostumia, kuten arvokkaita tuuli- ja rantakerrostumia, kivikkoja ja moreenimuodostumia.

Luvanvaraisestakaan toiminnasta ei saa aiheutua vaaraa tai haittaa luonnonsuojelualueille tai suojeluohjelmiin kuuluville alueille siten, että suojelun tavoitteet vaarantuvat. Tämä tarkoittaa, että suojelualueiden ulkopuolellakaan olevasta toiminnasta ei saa aiheutua luonnonsuojelun tavoitteiden vaarantumista. Luonnonsuojelun tavoitteena voi olla eliölajien, luontotyyppien, luonnon monimuotoisuuden, luonnonkauneuden ja maisema-arvojen säilyttäminen. Suojelu voi kohdistua eliölajiin, elinympäristöön, luontotyyppiin tai luonnonmuistomerkkiin.

Valvontasuunnitelmassa huomioidaan toimintojen mahdollinen vaikutus tai riskit suojelualueille. Näiden alueiden läheisyydessä olevia toimintoja ja niiden vaikutuksia luontoon valvotaan tehostetusti.

2.2 Toimintaympäristö

2.2.1 Ympäristönsuojeluviranomainen ja delegoinnit

Raahessa kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) mukaiseksi ympäristönsuojeluviranomaiseksi on nimetty rakennetun ympäristön lautakunnan alainen lupa- ja valvontajaosto. Erityislaeissa on säädetty valtion viranomaisten ohella tehtäviä kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle.

Tehokas ympäristövalvonta edellyttää toimivallan osittaista delegointia viranhaltijoille. Lainsäädäntö sisältää säännöksiä tilanteisiin, joissa valvontaviranomaisen on ryhdyttävä välittömiin valvontatoimiin. Näissä tilanteissa viranhaltija, jolle toimivalta on delegoitu, voi antaa määräyksiä tai keskeyttää toiminnan välittömästi. Toisaalta pakkokeinojen käyttäminen valvonnassa eli hallintopakkomennettely edellyttää aina ympäristönsuojeluviranomaisen päätöksentekoa, eikä tätä toimivaltaa voi delegoida viranhaltijalle.

Valvonnan käytännön sujuvuuden, viivytyksettömän päätöksenteon sekä resurssien säästämisen vuoksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaa on delegoitu ympäristönsuojelun viranhaltijoille. Delegoinnit päivitetään ja vahvistetaan tarvittaessa.

2.2.2 Valvonnan resurssit

Ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviä toteuttaa käytännössä Raahen ympäristövalvonnan ympäristötarkastajat. Ympäristövalvonnan henkilöstöön kuuluvat johtava ympäristötarkastaja, kolme ympäristötarkastajaa ja energia- ja ympäristökoordinaattori. Yhteensä ympäristönsuojeluun käytettävissä oleva henkilöstöresurssi on 5 htv. Luvitus- ja valvontatehtäviin on käytössä noin 3,5 htv.

Ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisten ja rekisteröityjen laitosten toimintoja valvotaan vuosittain laadittavan valvontaohjelman mukaisesti. Lupavelvollisten, rekisteröityjen ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvien kohteiden määräaikaistarkastuksen on arvioitu edellyttävän työaikaa keskimäärin 2–3 työpäivää valvontakohdetta kohti, huomioon ottaen kaikki valvonnan työvaiheet. Maa-ainesvalvontaan kuuluvan tarkastuksen kokonaisajan on arvioitu olevan keskimäärin kaksi työpäivää. Jätelain mukaisessa valvonnassa eniten on roskaantumiseen liittyviä valvontatehtäviä, joihin käytetty työaika vaihtelee huomattavasti tapauskohtaisesti.

Ympäristönsuojelulain ja jätelain perusteella säännöllisesti valvottavien kohteiden määrää on käyty läpi luvuissa 6 ja 7. Näiden lisäksi tehdään mm. maa-aineslakiin perustuvaa valvontaa. Tarkastukset muodostavat vain osan ympäristönsuojeluviranomaisen lakisääteisistä tehtävistä. Ympäristövalvonta hoitaa valvonnan lisäksi valvomiensa lakien mukaiset lupien ja ilmoitusten käsittelyt sekä edistämistehtävät, kuten lausuntojen antamisen sekä alaansa liittyvän neuvonnan ja ohjauksen. Resurssien käyttöön voivat vaikuttaa esimerkiksi yhteydenottojen myötä tulleet selvittelytehtävät, jotka voivat joskus johtaa myös poliisitutkintaan. Yhteydenottojen aiheuttaman työmäärän vuosittainen vaihtelu on vaikeasti ennustettava, joten resurssien kohdistaminen ei ole aina täysin ennakoitavissa. Suunnitelmallisten tarkastusten ulkopuoliset valitukset ja valvontatyöt ovat lisääntyneet.

Ympäristövalvonnan henkilöstön osaamista ylläpidetään ja kehitetään osallistumalla aktiivisesti koulutuksiin.

2.2.3 Viranomaisten välinen yhteistyö

Yhteistyötä eri viranomaisten kanssa tehdään runsaasti. Laissa säädetty toimivaltajaukset ohjaavat viranomaisten toimintaa, mutta moni valvonta-asia saattaa sisältää kahden tai useammankin viranomaisen toimivaltaan kuuluvia asioita. Näiden asioiden hoitamisen kannalta hyvä yhteistyö eri viranomaisten kesken on tärkeää. Keskeisessä roolissa viranomaisten välisessä yhteistyössä valvonta-asioissa on tiedonkulun varmistaminen. Ulkopuoliset yhteydenotot valvonta-asioissa pyritään ensisijaisesti ohjamaan suoraan toimivaltaiselle viranomaiselle, mutta tietoa välitetään tarvittaessa myös aktiivisesti viranomaisten välillä.

Rakennusvalvonta- ja kaavoitusviranomaisen kanssa yhteistyötä tehdään mm. erilaisten lausuntojen antamisessa. Yhteistyö rakennusvalvontaviranomaisen kanssa liittyy usein jätevesien johtamiseen, rakentamiseen pohjavesialueella sekä jätelain mukaisiin roskaantumistapauksiin ja ympäristön tilan yleiseen valvontaan. Ympäristöluvanvaraisten toimintojen mahdolliset perustamis- ja laajennushankkeet tulevat esille rakennusvalvonnalle toimitettujen rakentamislupahakemusten kautta.

Kaikista vireille tulleista ympäristölupahakemuksista on ympäristönsuojelulain nojalla pyydettävä lausunto kunnan terveydensuojeluviranomaiselta. Terveyteen vaikuttavia melu-, pöly- ja savuhaitta-asioita käsitellään usein yhdessä terveydensuojeluviranomaisen kanssa. Lisäksi yhteistyötä tehdään haittaeläinten torjunnassa, kun haittaeläinkanta on kasvanut esimerkiksi jätteiden käsittelystä johtuen.

Jätehuollon valvonnassa tehdään tiivistä yhteistyötä jätehuoltoviranomaisen kanssa. Yhteistyö liittyy yleensä jätehuoltomääräysten valvontaan ja koskee pääosin valvontatapauksia, joissa on kysymys liittymisestä järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Ympäristönsuojeluviranomainen voi jätehuoltoviranomaisen pyynnöstä velvoittaa sen, joka on laiminlyönyt liittymisen, liittymään järjestettyyn jätteenkuljetukseen. Vastaavasti jätehuoltoviranomainen voi pyynnöstä toimittaa ympäristönsuojeluviranomaiselle tietoja jäteastioiden ja sakokaivojen tyhjennyksistä valvonta-asioissa, jotka liittyvät mm. roskaantumiseen.

Ympäristönsuojelulain, jätelain, luonnonsuojelulain ja vesilain valvonta-asioissa yhteistyötä tehdään Lupa- ja valvontaviraston (LVV) kanssa, jolle on keskitetty valtion lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät. Valtiolle kuuluvissa edistämisasioiden yhteistyökumppanina ovat Elinvoimakeskukset. Raahe kuuluu Pohjois-Suomen elinvoimakeskuksen toimialueeseen, mutta esimerkiksi vesihuollon valvonnassa ja edistämisessä vastuutahona toimii Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus.

Valvontayhteistyötä TUKES:n ja pelastuslaitoksen kanssa tehdään kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnassa ja muussa kemikaalivalvonnassa. Pelastuslaitoksen kanssa tehtävä yhteistyö liittyy useimmiten onnettomuuksiin, kuten öljyvahinkoihin. Näiden osalta ratkaistaan yhdessä, milloin vastuu öljyvahingon jälkitorjunnasta siirtyy pelastusviranomaiselta kunnalle. Pelastuslaitos toimii myös kemikaaliturvallisuudesta vastaavana viranomaisena.

Poliisin kanssa tehtävä yhteistyö liittyy pääosin meluilmoituksiin ja tapahtumiin, mutta myös ympäristövahinkoihin ja valvonnan kautta esille tulleisiin rikosasioihin. Mahdollisissa rikostapauksissa käydään keskusteluja, tehdään tutkintapyyntöjä sekä järjestetään yhteisiä neuvotteluja ja tarkastuksia kohteissa. Poliisi antaa myös tarvittaessa ympäristönsuojeluviranomaiselle virka-apua valvonnassa.

Lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen tekee yhteistyötä mm. kunnan teknisen toimen, vesihuolto-yhtiön, jätehuolto-yhtiön, Ruokaviraston, maaseututoimen ja valvontaeläinlääkärin kanssa.

3. Valvonnan tavoitteet ja toteutumisen arviointi

3.1 Valvonnan tavoitteet

Ympäristönsuojeluviranomaisen valvonnan tavoitteena on varmistaa ympäristölainsäädännön ja lupaehtojen noudattaminen ja sitä kautta ennalta ehkäistä ympäristöhaittoja. Valvonnalla seurataan toiminnan lainmukaisuutta, toiminnasta aiheutuvia ympäristövaikutuksia sekä ympäristön olosuhteissa tapahtuvia muutoksia.

Valvonnan tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta ja sen tulee perustua ympäristöriskien arviointiin. Laadukas valvonta edellyttää, että valvontatoimenpiteet hoidetaan huolellisesti, epäkohtiin puututaan ajoissa ja tehokkaasti, ja että valvontaan on osoitettu riittävät resurssit. Tavoitteena on resurssitehokas ympäristövalvonta, jossa valvonta kohdentuu ensisijaisesti riskiperusteisesti, ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiin ja riskeiltään suurimpiin kohteisiin. Valvonnassa noudatetaan hyvän hallinnon periaatteita ja viranomaisen toiminta on puolueetonta, yhdenvertaista ja avointa.

Valvonnassa priorisoidaan ensisijaisesti valvontaohjelman ja -suunnitelman mukainen määräaikaivalvonta. Valvontaohjelman ja -suunnitelman mukaisessa määräaikaivalvonnan suunnittelussa on huomioitu toiminnan aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Ilmoitusten pohjalta saapuvat haittailmoitukset pyritään käsittelemään kohtuullisen ajan kuluessa. Mikäli haittailmoituksen perusteella arvioidaan, että asiasta voi aiheutua akuuttia ympäristön pilaantumista, nousee ilmoituksen käsittely priorisoinnissa ensisijaisesti hoidettaviin.

3.2 Valvontasuunnitelman ja -ohjelman laatiminen ja toteutumisen arviointi

Jätelain ja ympäristönsuojelulain mukainen valvontasuunnitelma laaditaan kolmen vuoden välein ja hyväksytään lupa- ja valvontajaostossa. Valvontasuunnitelmaa toteuttava vuosittain laadittava valvontaohjelma (YSL 168 §) ohjaa ympäristönsuojelulain mukaista määräaikaivalvontaa. Ympäristönsuojelulain valvontaohjelmaan yhdistetään suunnitelma tulevan vuoden jätelain mukaisesta valvonnasta. Valvontasuunnitelma ohjaa jätelain mukaista määräaikaivalvontaa.

Valvontaohjelman sisällöstä säädetään ympäristönsuojeluasetuksen 30 §:ssä. Valvontaohjelmaan kirjataan kaikki säännöllisistä valvontaa vaativat kohteet, tieto valvottavista päätöksistä, suunnitellut ja toteutuneet määräaikaistarkastukset ja muut tarkastukset sekä tiedot vuosiraporttien toimittamisesta. Valvontaohjelma päivitetään vuosittain alkuvuodesta tammi-helmikuussa, jotta se ohjaa alkaneen vuoden valvontatoimintaa sekä ympäristötarkastajien työsuunnitelmien laadintaa. Valvontaohjelmaan päivitetään uudet ja poistuvat luvanvaraiset toiminnot ja mahdolliset muutokset vastuuvaijoissa. Valvontaohjelma koostuu julkisesta lupa- ja valvontajaoston hyväksymästä valvontaohjelman yhteenvedosta ja ei-julkisesta yksityiskohtaisesta valvontataulukosta.

Valvottavat kohteet jaetaan valvontaluokan perusteella suunnittelujakson vuosille siten, että jokainen valvottava kohde tarkastetaan vähintään kerran jakson aikana. Mahdollisuuksien mukaan otantaa tehdään toimialoittain valvontaluokan sisällä siten, että tietyn toimialan valvontaa keskitetään yhdelle vuodelle. Valvontaa voidaan myös priorisoida kohdentaen sitä laitoksiin, joista viranomaiselle on tullut haittailmoituksia tai ilmoituksia muilta viranomaisilta.

Raahen ympäristönsuojeluviranomaisen valvontasuunnitelma ja -ohjelma laadittiin ensimmäisen kerran vuosille 2015-2020. Suunnitelma päivitettiin vuosille 2020-2025. Tämä valvontasuunnitelma on laadittu vuosille 2026-2028. Suunnitelman tarkistamisen yhteydessä tehdään tarvittavat muutokset valvontaluokkiin. Yksittäisten kohteiden osalta voidaan tehdä riskinarvioon perustuvia muutoksia valvontaan.

Valvontasuunnitelman- ja ohjelman toteutumista seurataan jatkuvatoimisesti. Lupa- ja valvontajaostolle raportoidaan valvonnan toteutuminen vuosittain.

4. Valvontatoimenpiteet ja valvonnan maksullisuus

4.1 Valvontatoimenpiteet

Keskeisin valvonnan keino on kohteiden säännöllinen valvonta. Ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatoimenpiteitä ovat muun muassa toiminnan aloitus- ja lopputarkastukset, suunnitellut määräaikaistarkastukset sekä selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen. Tarkastuksia tehdään myös aiemmin havaittujen epäkohtien korjaamiseksi sekä valitusten ja yleisöilmoitusten perusteella. Myös neuvonta ja tiedottaminen ovat keskeinen osa valvontaa.

Valvontaohjelman mukaisessa määräaikaistarkastuksessa käydään läpi laitoksen vuosiraportti sekä tarkastetaan laitoksen tuotantotilat ja toiminta-alue. Valvontakäynneistä sovitaan toiminnanharjoittajan kanssa etukäteen. Tarkastukseen kuuluu ennakkovalmistelu, varsinainen tarkastus, mahdollisten lisätietojen ja selvitysten pyytäminen, tarkastuskertomuksen laadinta sekä tietojen kirjaaminen tietojärjestelmiin. Tarkastuskertomukseen kirjataan myös vaadittavat jatkotoimenpiteet, mikäli tarkastuskäynnin yhteydessä havaitaan laiminlyönti tai rikkomus.

Toimenpiteille asetetaan määräaika, jonka jälkeen suoritetaan uusintatarkastus. Uusintatarkastuksien määrää ei ole rajoitettu, vaan ne harkitaan tapauskohtaisesti. Tarvittaessa määräyksiä voidaan tehostaa hallintopakolla. Tilanteen niin vaatiessa tehdään asiasta ilmoitus poliisille esitutkintaa varten.

Laitosten säännöllinen valvonta on vuosia jatkuvaa, pitkäjänteistä työtä. Toiminnanharjoittajan ja valvontaviranomaisen välille syntyvä säännöllinen yhteydenpito edesauttaa ympäristönsuojelun kannalta parhaan toimintatavan tavoitteen toteutumista. Kun yhteydenpito on säännöllistä, myös ympäristöluvan muutostarpeet tulevat ajoissa esille ja lupahakemukset saadaan ajoissa vireille, eikä lupien käsittely viivästyä rakennus- tai muiden suunnitelmien toteuttamista. Toiminnanharjoittajan on myös helpompi lähestyä viranomaista tarvitessaan tietoa ja ohjeita esimerkiksi muuttuvien säädösten ja -vaatimusten tulkitsemiseen.

Säännölliset valvontatoimenpiteet noudattavat tiettyä vuosittaista sykliä. Laitosten on voimassa olevien lupapäätösten mukaisesti raportoitava edellisen vuoden tiedot toimivaltaiselle valvontaviranomaiselle yleensä maaliskuun loppuun mennessä. Valvonnan pohjatiedot kerätään tällöin. Varsinaiset valvontakäynnit tehdään pääsääntöisesti lumettomaan vuodenaikaan, eli huhti-marraskuun aikana. Loppuvuodesta laaditaan yhteenveto vuoden valvontatoiminnasta.

4.2 Vuosiraportointi, tarkkailutulosten seuranta, päätöksissä ja asetuksissa edellytetyt selvitykset

Lupamääräykset tai toimintaa ohjaavat asetukset voivat velvoittaa toiminnasta tehtävään vuosiraportointiin. Vuosiraportti on yleensä edellytetty toimittamaan seuraavan vuoden helmi-maaliskuun loppuun mennessä valvovalle viranomaiselle. Raportti tulee toimittaa pääsääntöisesti valtakunnalliseen YLVA-järjestelmään aluehallinnon asiointipalvelun kautta.

Jos vuosiraportteja ei ole toimitettu määräaikaan mennessä tai ne ovat puutteellisia, pyydetään puuttuvat raportit tai täydennettävät tiedot luvanhaltijoilta. Vuosiraportit tarkistetaan ja niiden perusteella arvioidaan toiminnan luvnmukaisuus sekä jatkovalvonnan tarve. Tarvittaessa toiminnanharjoittajalta voidaan pyytää lisätietoja raportissa esitetyistä asioista. Jos toiminta on raporttien perusteella laajentunut tai muuttunut, on arvioitava luvan muuttamisen tai uuden luvan hakemisen tarve. Vuosiraportin tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa.

Kaikissa luvissa ei ole vuosiraportointivelvoitetta. Tällainen määräys puuttuu useimmiten vanhoista lupapäätöksistä. Niiden osalta valvontaviranomainen voi erikseen pyytää toimittamaan vuosiraportointia vastaavia tietoja.

Vuosiraporttien lisäksi päätöksissä tai asetuksissa saatetaan velvoittaa toiminnanharjoittajaa suorittamaan päästötarkkailua esimerkiksi pinta- tai pohjaveden, ilmanlaadun tai jätevesien seuraamiseksi. Näitä tuloksia saatetaan velvoittaa toimittamaan valvontaviranomaiselle tarkastettavaksi välittömästi niiden valmistuttua ja/tai yhteenvetoraporttina. Tarkkailuraportit

tarkastetaan niiden saavuttua ja tuloksia verrataan luvassa asetettuihin raja-arvoihin, yleisiin raja- tai ohjearvoihin sekä aiempiin tarkkailutuloksiin. Tulosten perusteella ryhdytään tarvittaessa valvontatoimenpiteisiin. Vuosiraportin tarkastamisen yhteydessä varmistetaan myös, että edellisen vuoden tarkkailutulokset on toimitettu asianmukaisesti. Tarvittaessa ryhdytään valvontatoimenpiteisiin tarkkailutulosten saamiseksi. Ympäristöluvanvaraisten, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen tarkkailutulosten tarkastaminen on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa ja käsittelystä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

Päätökset voivat sisältää lisäselvitysten tekemiseen velvoittavia lupamääräyksiä, joihin on yleensä liitetty myös määräaika. Näiden selvitysten valvonta on keskeinen osa lupavalvontaa. Valvonta koostuu määräajan noudattamisen valvonnasta ja selvitysten riittävyuden arvioinnista. Selvitysten perusteella harkitaan, onko tarve valvonnallisille jatkotoimenpiteille. Selvitysten käsittely on osa ympäristönsuojelulain mukaista maksullista valvontaa ja käsittelystä peritään voimassa olevan taksan mukainen maksu.

4.3 Luvan muuttamisen tarpeen arviointi

Valvonnan yhteydessä seurataan ympäristöluvan tai ilmoituspäätöksen ajantasaisuutta ja muuttamisen tarvetta. Tällöin arvioidaan, onko toiminta muuttunut siten, että ympäristövaikutukset ovat kasvaneet, tai aiheuttaako toiminta pilaantumisen vaaraa tai ympäristönsuojelulain 16—18 §:ssä säädetyn kiellon vastaista seurausta. Myös toimintaympäristön olennainen muuttuminen tai luvan myöntämisen jälkeen asetetut uudet vaatimukset voivat laukaista luvan muuttamisen tarpeen. Jos valvonnassa havaitaan, että perusteet luvan muuttamiselle ovat olemassa, on ympäristönsuojeluviranomaisen ohjeistettava luvanhaltija laittamaan uusi hakemus vireille.

4.4. Hallintopakko ja tutkintapyynnöt

Laadukas ja tehokas valvonta edellyttää, että viranomainen käynnistää ongelman havaittuaan korjaavat valvontatoimet. Asian käsittelyä jatketaan, kunnes tilanne on saatu hyväksyttävällä tavalla korjaantumaan. Kaikkein kiireellisimpiä tapauksia varten valvontaviranomaisella on käytössään välittömiä valvontakeinoja, kuten toiminnan keskeyttäminen tai välittömän määräyksen antaminen.

Toiminnan saamiseksi määräysten mukaiseksi annetaan toiminnanharjoittajalle ensin kehoitus noudattaa annettuja määräyksiä. Jos annettua kehoitusta ei noudateta, lupa- ja valvontajaosto voi antaa asiassa määräyksen ja tehostaa sitä uhkasakolla, keskeyttämis- tai teettämishallalla. Kyseessä on hallintopakkomennettely, jossa toiminnanharjoittajaa kuullaan todisteellisesti ennen tehosteen määräämistä ja ennen tehosteen toimeenpanoa. Toiminta myös tarkastetaan ennen tehosteen määräämistä ja uudelleen ennen tehosteen toimeenpanoa.

Mikäli valvontaviranomainen havaitsee valvonnassa, että joku tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo ympäristönsuojelulaissa tai jätelaissa asetettuja säädöksiä, tulee valvontaviranomaisen

ympäristönsuojelulain 188 §:n nojalla tehdä asiasta ilmoitus poliisille esitutkintaa varten. Ilmoitus voidaan kuitenkin jättää tekemättä, jos tekoa on pidettävä olosuhteet huomioon ottaen vähäisenä eikä yleinen etu vaadi toimenpiteitä.

Ratkaisu esitutkintapyyntöön tekemisestä tehdään ympäristönsuojelulain 188 §, 224 § ja 225 § noudattaen. Mikäli rikosasiassa on loukattu yleistä etua, on Lupa- ja valvontavirasto asiassa asianomistaja. Mahdollinen rikosoikeudellinen esitutkintapyyntö ei poista valvontaviranomaisen velvollisuutta korjata tilannetta ympäristönsuojelulaissa ja jätelaissa säädetyin menettelyin.

4.4.1 Jätelain laiminlyöntimaksu

Jätehuollon valvonnassa on käytössä seuraamusluontoinen, hallinnollisessa menettelyssä määrättävä laiminlyöntimaksu. Jätelaissa on luettelo tilanteista, joissa laiminlyöntimaksua voidaan soveltaa. Lähtökohtaisesti kyse on helposti todennettavista laiminlyönneistä, joiden toteennäyttäminen ei edellytä rikosoikeudellista tutkintaa.

4.5 Valvontaprojektit

Ajoittain voi olla tarpeen tarkastaa jonkin alueen tai toimialan kaikki toimijat tai otannan perusteella valitut kohteet projektimaisesti. Valvontaprojektit ovat hyödyllisiä esim. silloin, kun lainsäädännössä annetaan uusia, tiettyä toimialaa koskevia määräyksiä tai tällaisten määräysten toimeenpanon määräaika lähestyy.

Projektina toteutettavien tarkastuksien aiheena voi myös olla jokin tietty seikka, kuten öljynerotuskaivojen tarkastuksia ja tyhjennyksiä koskevan kirjanpidon tai jätehuoltoa koskevan kirjanpidon tarkastaminen taikka lantalan mitoituksen ja kunnon tarkastaminen.

4.6 Valvonnan maksullisuus

Maksun suuruudet ja niiden perusteet määritetään voimassa olevassa taksassa. Toiminnanharjoittajat ja asianosaiset ovat oikeutettuja saamaan tietoonsa oman toimintansa valvontamaksun määräytymisen perusteet.

4.6.1 Ympäristönsuojelulaki

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontaohjelmassa esitetyistä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä (YSL 205 § 2 mom.). Maksu voidaan periä luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävän toiminnan määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontaohjelmaan perustuvasta säännöllisestä valvonnasta.

Säännölliseen valvontaan katsotaan kuuluvan toiminnan aloitustarkastus, toiminnan lopputarkastus, suunnitellut määräaikaistarkastukset, tarvittavat uusintatarkastukset sekä luvassa määrättyjen selvitysten, vuosiraporttien ja tarkkailutulosten tarkastaminen.

Valvontamaksua voidaan periä myös onnettomuus-, haitta- ja rikkomuspohjaisesti. Maksullisia ovat tällöin tarkastukset, jotka johtavat kehotuksen antamiseen (YSL 169 §) sekä kehotuksen, hallintopakkomääräyksen (YSL 175, 176 §) tai keskeytyksen (YSL 181 §) noudattamisen valvomiseksi tarpeellisista tarkastuksista tai muista toimenpiteistä. Tältä osin maksullisuus koskee kaikkea toimintaa.

4.6.2 Jätelaki

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi periä maksun valvontasuunnitelmassa esitetystä säännöllisen valvonnan toimenpiteistä (JL 144 § 2 mom.). Maksua voidaan periä jätehuoltorekisteriin merkityn jätteenkeräystoiminnan tai jätteiden kansainvälisten siirtojen valvomiseksi tehdyistä määräaikaistarkastuksista ja muusta valvontasuunnitelmaan perustuvasta valvonnasta.

Valvontamaksua voidaan myös periä tarkastuksista ja valvontatoimista, jotka ovat tarpeen roskaantuneen alueen siivoamista koskevan määräyksen (JL 75 §), yksittäisen määräyksen (125 §) tai rikkomuksen tai laiminlyönnin oikaisemiseksi annettavan määräyksen antamiseksi ja sen noudattamisen valvomiseksi.

4.6.3 Maa-aineslaki

Maa-aineslain (555/1981, MAL) valvonnasta peritään vuotuista valvontamaksua, joka perustuu vuotuisen ottomäärään ja ottoalueen pinta-alaan (MAL 23 §). Maksuissa otetaan huomioon myös ympäristöluvan ja maa-ainesluvan yhteiskäsittely. Maksua peritään tämän lisäksi suunnitelmallisesta valvonnasta poikkeavista valvontatarpeista, kuten vakuuksiin liittyvistä muutoksista sekä pakkokeinopäätöksistä.

5. Riskinarviointi ja valvontaluokat

Tarkastustiheyttä suunniteltaessa on otettu huomioon eri toimintojen aiheuttama ympäristön pilaantumisen riski. Raahessa kohteet on jaettu ympäristöriskien arvioinnin perusteella neljään valvontaluokkaan, jotka määrittävät kohteiden tarkastustiheyden (taulukko 1). Valvontaluokan mukaisesti määräaikaistarkastusten väli on yksi, kaksi, kolme tai viisi vuotta tai harvemmin.

Ympäristöriskien osalta tärkeällä pohjavesialueella sijaitsevat toiminnot on arvioitu sellaisiksi, että niiden valvonnan on oltava säännöllistä ja riittävän tiheää pohjavesiriskien minimoimiseksi. Pohjavesialueilla sijaitsevat toiminnot ovat toimialasta riippumatta aina luokiteltu valvontaluokkaan 1. Ulkona tapahtuva jätteiden käsittely maankaatopaikkoja lukuun ottamatta kuuluu valvontaluokkaan 1.

Valvontaluokissa 2-4 olevat toiminnot eivät sijaitse tärkeällä pohjavesialueella, joten näiden osalta eri toimialojen ympäristölle aiheuttamia riskejä on arvioitu toimialakohtaisesti. Lisäksi valvontaluokkien 2-4 osalta on arvioitu toiminnan normiohjaus ja valvonnan vaikuttavuus. Käytännössä valvontaluokassa 2 ovat ne toiminnot, joissa valvonnan yhteydessä voidaan selvästi havaita eroja eri vuosien välillä. Esimerkiksi maankaatopaikoilla massojen määrä kasvaa ja toiminta laajenee vuosittain.

Valvontaluokassa 3 ja 4 ovat ne toimialat, jotka ovat pääsääntöisesti eniten normiohjattuja ja joissa valvontakäyntien välillä on havaittavissa vähiten muutoksia, eli valvontakäynnin vaikuttavuus on pienempi. Valvontaluokassa 4 ovat toiminnot, joilla arvioidaan ennalta olevan vain vähäisiä vaikutuksia ympäristöön toiminnan ollessa normaalia.

Taulukko 1. Valvontaluokat ympäristöluvallisissa, YSL 115 §:n ilmoitusvelvollisissa ja YSL 116 §:n ja jätelain 100 §:n mukaisesti rekisteröidyissä toiminnoissa toimialoittain.

Valvontaluokka	Tarkastusväli	Toimialat
1	1–2 vuotta	- Tärkeällä pohjavesialueella (kaikki toimialat) - Luonnon- tai vesiensuojelun kannalta riski- tai vaikutusaltis toiminta - Ulkona tapahtuva jätteenkäsittely - Muu toiminta, joka edellyttää erityistä valvontaa muusta perustellusta ympäristönäkökulmasta
2	3 vuotta	- Jätteitä sisätiloissa käsittelevät ja hyödyntävät laitokset - Maankaatopaikat - Kivenlouhimot ja murskaamot - Turkistarhat
3	5 vuotta	- Energian tuotanto - Kemikaalien varastointi ja käyttö - Polttonesteen jakeluasemat - Eläinsuojat - Elintarvikkeita käsittelevät laitokset ja teurastamot - Moottoriurheiluradat - Lentokentät - Ampumaradat - Pintakäsittelylaitokset, VOC-laitokset - Kemialliset pesulat - Tekstiilien vesipesulat - Sahat - Betoni- ja asfalttiasemat - Krematoriot ja eläinten polttolaitokset - Jätteen keräyspaikat (JL 100 §)
4	7–10 vuotta	- Eläintarhat ja huvipuistot - Tuulivoimalat

Mikäli toiminta ei kuulu mihinkään yllä mainituista luokista, määritellään toiminta luokkaan 3, eli tarkastus kerran viidessä vuodessa tai kerran lupakaudessa. Toimintoja voidaan siirtää yksittäistapauksissa valvontaluokista 2 ja 3 valvontaluokkaan 1 sillä perusteella, että toiminta sijoittuu

alueen ympäristöä kuvaavassa osassa esitetyille tehostetun valvonnan piiriin kuuluville alueille esim. pohjavesialueen, Natura 2000 -verkoston kohteen tai muun suojelualueen välittömään läheisyyteen. Samoin voidaan siirtää valvontaluokkaan 1 sellaisia toimintoja, joissa riskinarvioinnin perusteella nähdään tehostetun valvonnan tarvetta. Toimintojen valvontaluokkaa voidaan yksittäistapauksissa siirtää harvemmin tapahtuvaan valvonnan luokkaan, jos toiminnan riskit ovat valvonnassa havaitun perusteella arvioitua pienemmät.

Laitosten määräaikaistarkastukset tehdään säännöllisin väliajoin valvontaluokitusten mukaisesti. Tavoitteena on kohdella kaikkia toiminnanharjoittajia yhdenvertaisesti. Määräaikaistarkastuksien ajankohdat määritetään valvontaohjelmassa. Tarkastukset porrastetaan siten, että lukumäärät ympäristövalvonnan vuosittaisissa tarkastusmäärissä pysyvät likimain samana. Ympäristövalvonta voi myös samoille seuduille kohdistuvia valvontakäyntejä yhdistelemällä säästää resursseja.

6. Ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

6.1 Ympäristöluvanvaraiset (YSL 27 § ja 28 §), rekisteröitävät (YSL 116 §) ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn (YSL 115a §) kuuluvat kohteet

Ympäristönsuojelulain 27 §:ssä sekä lain liitteessä 1 määritellään ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavat toiminnot, joille on oltava ympäristölupa. Tällaisia toimintoja ovat mm. metsäteollisuus, metalliteollisuus, energiantuotanto, kemianteollisuus, polttoaineiden valmistus taikka kemikaalien tai polttoaineiden varastointi ja käsittely, orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta, malmien tai mineraalien kaivaminen tai maa-ainesten otto, mineraalituotteiden valmistus, nahan ja tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely, elintarvikkeiden tai rehujen valmistus, eläinsuojat ja kalankasvatus, liikenne, jätteiden ammattimainen tai laitosmainen käsittely, jätevesien käsittely ja muu toiminta, esim. krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos. Pohjavesialueella sijaitsevat toiminnot tarvitsevat luvan ympäristönsuojelulain 28 §:n mukaisesti.

Ympäristönsuojelulain 115a §:n mukaisesti ilmoitusvelvolliset toiminnot on määritelty ympäristönsuojelulain liitteessä 4. Ilmoituksenvaraisia toimintoja ovat mm. sahailaitokset, eräät terveydelle tai ympäristölle vaarallisen nestemäisen kemikaalin varastot, eräät elintarvike- ja rehuteollisuuden toiminnot, joiden jätevedet johdetaan ympäristöluvanvaraiselle jätevedenpuhdistamolle, eräät eläinsuojat, linja-auton tai kuorma-auton varikko, ulkona sijaitseva ampumarata, jolla on tarkoitettu ammuttavaksi enintään 10 000 laukausta vuodessa ja jossa ei ole haulikkoammuntaan tarkoitettua rataa sekä kiinteä eläintarha tai huvipuisto. Näiden laitosten toimintaa voidaan ohjata erillisillä asetuksilla.

Ympäristönsuojelulain 116 §:n perusteella osa valvottavista toiminnoista rekisteröidään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Tällaisia rekisteröitäviä toimintoja ovat pienet ja keskisuuret energiantuotantolaitokset, asfalttiasemat, nestemäisten polttoaineiden jakeluasemat, kemialliset

pesulat, kiinteät betoniasemat ja betonituotetehtaat sekä tietyt orgaanisia liuottimia käyttävät laitokset. Näiden toimintojen osalta valtioneuvosto on antanut toimintaa ohjaavat erilliset asetukset, joissa on määritelty toimintojen ympäristönsuojelulliset vaatimukset.

Raahen alueella lupa- ja valvontaviranomaisina toimivat valtion Lupa- ja valvontavirasto (LVV) sekä kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Toiminnan luvanvaraisuudesta ja lupaviranomaisten toimivaltajaosta on säädetty ympäristönsuojelulaissa ja -asetuksessa.

Raahessa on 81 kpl toimintoa, joiden valvontavastuu kuuluu kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Näistä luvitettuja on 56 kpl, rekisteröityjä 22 kpl ja yleiseen ilmoitusmenettelyyn kuuluvia toimintoja 3 kpl (taulukko 2).

Taulukko 2. Raahen säännöllisen valvonnan piiriin kuuluvat ympäristöluvanvaraiset, ilmoituksenvaraiset ja rekisteröidyt toiminnot vuoden 2026 alussa.

Ympäristöluvanvaraiset toiminnot	Kohteiden lukumäärä
Metsäteollisuus	-
Metalliteollisuus	-
Energiantuotanto	4
Kemikaalien ja polttoaineiden varastointi	-
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	-
Malmien tai mineraalien kaivaminen tai maa-ainesten otto	10
Mineraalituotteiden valmistus	-
Nahan tai tekstiilien laitosmainen tuotanto tai käsittely	-
Elintarvikkeiden tai rehujen valmistus	-
Eläinsuojat	12
Liikenne	3
Jätteiden käsittely sekä jätevesien käsittely	15
Ampumaradat	5
Pysyvä ulkona sijaitseva laitosmainen suihkupuhalluspaikka	-
Krematorio tai lemmikkieläinten polttolaitos	1
Nestemäisen polttoaineen jakeluasema	1
Naapuruussuhdelain 17 §:n mukainen toiminta	5
Yhteensä	56

Ilmoituksenvaraiset toiminnot	
Sahalaitos	1
Nestemäisten kemikaalien varasto	-
Elintarvike- ja rehuteollisuus	-
Eläinsuojat	1
Linja-auton tai kuorma-auton varikko	-
Ampumaradat	1
Kiinteä eläintarha tai huvipuisto	-
Yhteensä	3
Rekisteröitävät toiminnot	
Energiantuotantolaitos	4
Asfalttiasema	1
Nestemäisen polttoaineen jakeluasema	14
Kemiallinen pesula	-
Orgaanisia liuottimia käyttävä toiminta	1
Betoniasema	2
Yhteensä	22
Kaikki yhteensä	81

6.2 Kertaluonteinen ilmoituksenvarainen toiminta (YSL 118-120 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäviin kuuluvia ilmoitusvelvollisia toimintoja ovat ympäristönsuojelulain 118-120 §:n mukaiset tilanteet. Ilmoituksesta tehtävässä päätöksessä annetaan tarpeelliset määräykset toiminnasta aiheutuvan ympäristön pilaantumisen ehkäisemisestä, jätehuollosta, toiminnan tarkkailusta, tiedottamisesta ja tarvittaessa vakuuden asettamisesta.

Erityisen häiritsevää melua tai tärinää aiheuttavasta tilapäisestä toiminnasta tai tapahtumasta on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 118 §). Ilmoitukset koskevat pääasiassa erilaisia ulkoilmatapahtumia tai tilapäistä murskausta, louhintaa ja rakentamista. Meluilmoituksia tulee käsittelemään vuosittain noin 5-15 kpl. Tarkastukset meluilmoitusten johdosta ovat harvinaisia. Meluilmoituksissa on yleensä kyse lyhytaikaisesta toiminnasta, jossa toiminnan kesto on muutamasta tunnista muutamaan päivään. Tästä syystä näiden toimintojen valvontaa ei ole mahdollista suunnitella tarkasti etukäteen ja valvontaa tehdään pääosin saapuneiden haittailmoitusten ja yleisöilmoitusten pohjalta.

Koeluonteisesta lyhytaikaisesta toiminnasta, jonka tarkoituksena on kokeilla uutta tekniikkaa, raaka- tai polttoainetta, valmistus- tai polttomenetelmää tai puhdistuslaitetta taikka käsitellä jätettä laitos- ja ammattimaisesti vaikutusten, käyttökelpoisuuden tai muun näihin rinnastettavan seikan selvittämiseksi, on tehtävä ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle (YSL 119 §). Koetoimintailmoituksia ei juurikaan tule käsiteltäväksi. Koeluonteisiin toimintoihin liittyviä tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

Muiden kuin luvanvaraisen, ilmoituksenvaraisen ja rekisteröitävien toimintojen on ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle onnettomuudesta, toimintahäiriöstä tai muusta ennakoimattomasta tilanteesta, josta saattaa aiheutua ympäristön pilaantumisen vaaraa tai tavanomaisesta poikkeavia toimia jätehuollossa (YSL 120 §). Poikkeuksellinen tilanne vaatii yleensä tarkastuksen tekemisen tilanteen selvittämiseksi ennen ilmoituksen johdosta tehtävää päätöstä. Jälkitarkastuksia tehdään tarpeen mukaan. Poikkeukselliset tilanteet ovat harvinaisia.

6.3 Muu ympäristönsuojelulain mukainen valvonta

6.3.1 Talousjätevesien käsittelyjärjestelmien valvonta

Ympäristönsuojeluviranomainen vastaa valvonnasta, joka liittyy valtioneuvoston asetukseen talousvesien käsittelystä viemäriverkostojen ulkopuolisella alueella (157/2017). Ympäristönsuojelulain mukaan jätevedet tulee käsitellä niin, ettei niistä aiheudu ympäristön pilaantumisen vaaraa (YSL 155 §). Pohjavesialueilla ja alle 100 metrin etäisyydellä vesistöistä sijaitsevien rakennusten jätevesijärjestelmien tuli täyttää ympäristönsuojelulaissa, hajajätevesiasetuksessa ja ympäristönsuojelumääräyksissä jäteveden käsittelylle asetetut vaatimukset 31.10.2019 mennessä. Muilla alueilla sijaitsevat jätevesien käsittelyjärjestelmät on kunnostettava puhdistusvaatimusten mukaisiksi suuremman remontin yhteydessä.

Ympäristötarkastajat antavat kiinteistökohtaista neuvontaa jätevesien käsittelyyn, antavat lausuntoja rakentamislupahakemuksiin ja käsittelevät poikkeamishakemukset talousjätevesien käsittelyvaatimuksista haja-asutusalueella. Valvontaa tehdään tarvittaessa poikkeamishakemuksen käsittelyn yhteydessä sekä yleisöilmoitusten pohjalta. Raahessa kiinteistöjen jätevesijärjestelmien kartoitustyötä on tehty pohjavesialueilla. Kartoitusta ja valvontaa tullaan suorittamaan resurssien salliessa projektiluontoisesti ja riskipohjaisesti alue kerrallaan.

6.3.2 Valtioneuvoston asetus eräiden maa- ja puutarhataloudesta peräisin olevien päästöjen rajoittamisesta (1250/2014)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo ns. nitraattiasetuksen noudattamista. Asetuksen mukaan lannan varastoinnista aumassa tulee ilmoittaa kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Ympäristötarkastajat käsittelevät aumausilmoituksen ja tarkistavat auman sijoittamisen. Asetuksen mukaisesti käsitellään myös ilmoituksia lannan levittämisestä poikkeustilanteessa. Valvontaa tehdään tarvittaessa ja yleisöilmoitusten perusteella. Tarvittaessa annetaan lausuntoja eläinsuojien rakentamislupahakemuksiin.

6.3.3 Eräiden orgaanisia liuottimia käyttävien toimintojen ja laitosten valvonta

Eräiden ilmaan johdettavien päästöjen rajoittamista koskevaa asetusta (64/2015), eli teollisuuden VOC-asetusta sovelletaan tiettyihin orgaanisia liuottimia käyttäviin toimintoihin, joiden toiminta merkitään ympäristönsuojelun tietojärjestelmään. Toiminnot voivat olla myös ympäristöluvanvaraisia.

Asetuksen mukaisia valvontakohteita Raahessa on yksi. Valvontaa tehdään valvontasuunnitelman mukaisesti ja tarpeen mukaan.

6.3.4 Otsonikerrosta heikentävien aineiden käytön valvonta

Ympäristönsuojelulain nojalla annettu valtioneuvoston asetus fluorattuja kasvihuonekaasuja, otsonikerrosta heikentäviä aineita tai vaihtoehtoisia kylmäaineita sisältävien laitteiden käsittelystä (1063/2025) koskee kyseisiä aineita sisältäviä laitteita asentavia, huoltavia ja kunnossapitäviä henkilöitä ja toiminnanharjoittajia. Asetuksen mukaisia kylmäaineita käytetään mm. maatilojen maitotankeissa, kauppojen kylmälaitteissa, suurten kiinteistöjen ilmastointilaitteissa, suurjännitekytkinlaitteissa ja autohuoltamoilla. Suomen ympäristökeskus (SYKE) on laatinut valvontaohjeen otsonikerrosta heikentäviä aineita ja fluorattuja kasvihuonekaasuja sisältävien laitteiden huollosta valvoville viranomaisille.

Valvontaviranomaisia ovat Lupa- ja valvontavirasto ja kuntien ympäristönsuojeluviranomaiset sekä terveydensuojeluviranomaiset, kulutustavaroiden ja kuluttajapalveluiden valvontaviranomaiset ja elintarvikevalvontaviranomaiset, jotka valvovat asetuksen noudattamista omilla toimialoillaan muun valvontatyön ohessa.

6.3.5 Ympäristönsuojelumääräysten valvonta

Raahan alueella on voimassa olevat ympäristönsuojelumääräykset. Määräyksillä ehkäistään ympäristön pilaantumista sekä vähennetään pilaantumisesta aiheutuvia haittoja paikalliset olosuhteet huomioiden.

Ympäristönsuojelumääräyksiin liittyvä ohjaus ja neuvonta työllistää ympäristötarkastajia tasaisesti. Ympäristönsuojelumääräysten noudattamista valvotaan muun toiminnan ohessa ja tarvittaessa yleisöilmoitusten pohjalta. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee hakemukset ympäristönsuojelumääräyksistä poikkeamiseksi. Hakemuksen käsittelyyn voi liittyä tarkastuksia tai valvontatoimia.

6.3.6 Määräys pilaantumisen ehkäisemiseksi (YSL 180 §)

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi toimittamansa tarkastuksen nojalla antaa ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskevan yksittäisen määräyksen, joka on tarpeen pilaantumisen ehkäisemiseksi. Määräys voi koskea toimea tai rajoitusta, toiminnan tarkkailua tai tiedottamista taikka valvontaa varten tarpeellisten tietojen antamista. Määräys ei voi koskea luvanvaraista, ilmoituksenvaraista eikä rekisteröitävää toimintaa. Annetun määräyksen noudattamista valvotaan tarpeen mukaan. Tarkastustiheys ja muiden valvontatoimien tarve arvioidaan toiminnan ja sen ympäristövaikutusten merkittävyyden perusteella. Yksittäiset määräykset ovat hyvin harvinaisia.

6.3.7 Tarkastus onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa

Ympäristövalvonta tarkastaa tarvittaessa myös muita ympäristönsuojelulain nojalla toimivaltaansa kuuluvia asioita. Tarkastettavat asiat voivat liittyä esimerkiksi tarkastuksiin onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteissa. Jos onnettomuuden, haitasta tehdyn ilmoituksen, luvan noudattamatta jättämisen tai muun seikan vuoksi on aihetta olettaa, että toiminnasta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää muuta ympäristönsuojelulain 5 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua seurausta tai sen vaaraa, valvontaviranomaisen on tarkastettava toiminta tai selvittävä asia muulla asianmukaisella tavalla (YSL 169 §). Tarkastettavat asiat voivat liittyä mm. melu- tai hajuhaittoihin, jätevesien käsittelyyn tai pinta- ja pohjaveden pilaantumisen vaaraa aiheuttavaan toimintaan. Tarkastuksiin ryhdytään tarvittaessa myös ympäristörikosasioissa.

Onnettomuus-, haitta- ja rikkomustilanteet edellyttävät yleensä valvontaviranomaisen toimenpiteitä asian selvittämiseksi. Viranomaistoimenpiteet ovat tarpeen aina, kun on aihetta olettaa, että tilanteesta aiheutuu terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa. Selvittäminen on tehtävä tarkastamalla toiminta tai muulla asianmukaisella tavalla. Tarvittaessa voidaan tehdä yhteistarkastus jonkun muun viranomaisen kanssa, jos kyseessä on asia, jossa toimivalta on rinnakkaista tai päällekkäistä tai tarvitaan toisen viranomaisen asiantuntemusta.

7. Jätelain valvonta

Jätelain 124 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontavastuulla on jätteen ammattimaisen keräyksen valvonta sekä jätteen laitos- tai ammattimainen käsittely ja jätteen kansainvälisten siirtojen valvonta omalta osaltaan. Vastuu vaarallista jätettä tuottavan toiminnan valvonnasta on jakamaton kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen ja Lupa- ja valvontaviraston välillä.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tarkastusvelvollisuus koskee siis sen valvomia ympäristöluvanvaraisia jätteenkäsittelytoimintoja sekä jätelain mukaisesti rekisteröitävää jätteen keräystä. Jätteen kansainvälisiä siirtoja valvotaan muun tarkastustoiminnan yhteydessä.

7.1 Rekisteröitävä jätteen ammattimainen keräystoiminta (JL 100 §)

Jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan toimijan on tehtävä ilmoitus keräystoiminnasta kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten.

Ympäristötarkastajat käsittelevät ilmoituksen ja merkitsevät toiminnan jätehuoltorekisteriin.

Tarvittaessa ilmoituksen käsittelyn yhteydessä tehdään tarkastus. Ammattimaisella toiminnalla tarkoitetaan esim. kunnan, tuottajayhteisön tai jätehuollon palveluyritysten järjestämiä jätteen vastaanottoaikoja. Keräyspisteet voivat olla esim. hyötyjätepisteitä, jäteasemia taikka SE-romun tai metalliromun vastaanottoaikoja. Sama toiminnanharjoittaja voi rekisteröidä kunnan sisällä useita samankaltaisia kohteitaan samaan rekisteröintiin.

Raahessa jätehuoltorekisteriin merkintöjä on tehty 4 kpl, joihin sisältyy valvottavia keräyspisteitä noin 30 kpl. Kohteiden valvonnasta laaditaan vuosittain tarkempi valvontasuunnitelma osana ympäristönsuojelulain mukaista valvontaohjelmaa. Valvonta suunnitellaan hyödyntäen soveltuvien osien ympäristönsuojelulain mukaisen valvonnan riskinarviointia ja tarkkailutiheyksiä sekä ympäristönsuojelulain valvontaa koskevaa ohjeistusta. Tarkastustarpeeseen vaikuttavat olennaisesti toiminnan laajuus, kerättävät jätejakeet ja toiminnasta aiheutuva pilaantumisen vaara. Tarkastuksella keskitytään keräyspisteen siisteyden valvontaan, rekisteröintitietojen ajantasaisuuteen ja ohjeistuksen riittävyyteen. Jätteenkerääjien toiminta voi olla varsin laajaakin, mutta hyötyjättepisteiden ja kampanjaluonteisten keräysten valvontatarve on pääsääntöisesti vähäisempää kuin muiden jätehuoltorekisteriin merkittyjen toimintojen valvonta.

7.2 Toiminta, jossa syntyy vaarallista jätettä

Raahen ympäristönsuojeluviranomaisen toimialueelta ei ole olemassa kattavaa rekisteriä vaarallista jätettä tuottavista toiminnoista.

Luvanvaraisten toimintojen osalta jätelakia valvotaan osana ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa. Jätelain säännöllisen valvontavelvollisuuden piiriin kuuluvat myös muut kuin ympäristöluvanvaraiset toiminnot, jos niissä säännöllisesti syntyy esimerkiksi jäteöljyä tai muita vaarallisia kemikaalijätteitä. Vaarallista jätettä tuottavia toimintoja tarkastetaan resurssien salliessa projektiluontoisesti. Tarkastuskohteiden valinnassa käytetään tarvittaessa otantaa.

7.3 Jätteiden kansainväliset siirrot

Suomen ympäristökeskus (SYKE) on toimivaltainen viranomainen kansainvälisten jätesiirtojen valvonnassa. SYKE on laatinut kansainvälisten siirtojen toteuttamista koskevan tarkastussuunnitelman vuosille 2023-2025. Suunnitelmassa tarkastusten painopisteiksi on määritelty SE-romu, romuautot ja niiden varaosat, varastetut jätteet, rakennus- ja purkujäte ja muovijäte sekä menettelytavat vihreän jätteen kanssa. SYKE toivoo kuntien ympäristönsuojeluviranomaisen huomioivan painopisteet valvonnassaan.

Kansainvälisiä jätesiirtoja valvotaan ympäristönsuojelulain valvontaohjelman mukaisten tarkastusten sekä jätehuoltorekisteriin merkittyjen keräystoimintojen valvonnan yhteydessä. Lisäksi valvontaa tehdään yleisöilmoitusten pohjalta. Kansainvälisten jätesiirtojen valvontaa koskevat tiedot raportoidaan Suomen ympäristökeskukselle vuosittain.

7.4 Jätelain yleinen valvonta

Jätelain yleinen valvonta kohdistuu jätehuoltomääräysten valvontaan ja roskaantumisasioihin. Valvontaa tehdään pääsääntöisesti haittailmoitusten tai muilta viranomaisilta tulleiden tietojen pohjalta.

Roskaantumisasiat tulevat yleensä viranomaisen tietoon haittailmoitusten perustella. Roskaantumisen ja jätehuoltomääräysten valvonnassa tarkastus on usein tarpeellinen tilanteen selvittämiseksi. Tarkastuksen perusteella annetaan tarpeelliset kehotukset, joiden noudattaminen tarkastetaan tarvittaessa uusintatarkastuksella. Roskaantuneen alueen valvonnassa on aina otettava huomioon rajapinnat toisaalta rakentamislain mukaiseen rakennetun ympäristön valvontaan ja toisaalta ympäristönsuojelulain mukaiseen maaperän pilaantumiseen. Asian tehokkaan hoitamisen kannalta on olennaista, ettei useampi viranomainen käsittele samaa asiaa yhtäaikaaisesti. Tarvittaessa asia siirretään toimivaltaiselle viranomaiselle hoidettavaksi.

Järjestettyyn jätehuoltoon liittyvien valvontaa tehdään jätehuoltoviranomaiselta saatujen tietojen pohjalta. Jätehuoltoon liittymättömiä kiinteistöjä kehoitetaan ja tarvittaessa määrätään liittymään jätehuoltoon hallintopakkomenettelyin.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisella on myös mahdollisuus antaa yksittäinen määräys. Määräyksen antaminen soveltuu tilanteisiin, joissa ei suoraan ole annettu yleistä säännöstä tai määräystä, jota vastaan olisi toimittu, mutta toiminta ei kuitenkaan ole jätelain tavoitteiden mukaista roskaantumisen ehkäisemisen tai jätehuollon asianmukaisen järjestämisen osalta. Yksittäisen määräyksen antaminen on luonteeltaan hallintopakkoa kevyempi toimenpide.

Erityisesti osa roskaantumisen valvonta-asioista voi kestää vuosia ja pahimmillaan johtaa hallinnollisten pakkokeinojen käyttöön sekä tutkintapyyntöihin poliisille.

8. Muun lainsäädännön mukainen valvonta

8.1 Maa-ainelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen toimii maa-ainelain mukaisena lupa- ja valvontaviranomaisena. Mikäli maa-ainelain mukainen ottamistoiminta edellyttää sekä maa-ainelain että ympäristönsuojelulain mukaista lupaa, toimintaa koskevat hakemukset käsitellään yhdessä ja ratkaistaan samalla päätöksellä (yhteislupa).

Voimassa olevia maa-aineslupia Raahessa on 17 kpl, joista 6 kpl on yhteislupia (tilanne 31.12.2025). Lupamäärät vaihtelevat vuosittain jonkin verran. Maa-ainesten ottotoimintaa ja yhteislupia valvotaan säännöllisesti. Toiminnan aikana maa-ainekohteet tarkastetaan vähintään vuosittain. Alue voidaan tarkastaa useampiakin kertoja vuodessa, mikäli ottotoiminnan laatu ja laajuus sitä vaativat. Osassa kalliokiviaineksen ottoalueita on vielä voimassa erilliset maa-aineksen ottoluvat ja ympäristöluvut

louhinnalle ja murskaukselle. Näillä alueilla ympäristöluvan valvontaa toteutetaan ympäristönsuojelulain valvontaohjelman mukaisesti. Yhteisluvan valvontaan sovelletaan sekä ympäristölupien valvontaa että maa-aineslain valvontaa koskevia periaatteita.

Tarkastukset voivat koskea maa-aineslaissa mainittuja ottamisen rajoituksia ja lupapäätöksessä ottamistoiminnalta edellytetyjä seikkoja sekä muita ottamistoiminnan laatua ja ottamisen vaikutuksia koskevia seikkoja. Ottamistoiminnan valvontaan sisältyvät toiminnan aloitus- ja lopputarkastukset sekä yleisöilmoitusten tai valitusten johdosta tehtävät tarkastukset. Maa-ainesten ottoalueille tehdään yleensä ylimääräinen tarkastus lupamääräysten muutoshakemuksen, luvan rauettamisen tai luvan peruuttamisen johdosta. Mikäli maa-aineslakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä rikotaan, on valvontaviranomaisen puututtava asiaan ja tarvittaessa keskeytettävä ottaminen.

Lisäksi valvontakohteita ovat kotitarveottoalueet, joiden valvonta perustuu projektiluontoiseen valvontaan tai yleisöilmoitusten pohjalta tehtävään valvontaan. Valvontaviranomainen huolehtii myös maa-aineslupiin liittyvien vakuuksien hyväksymisestä, muutoksista ja vapauttamisesta sekä vuosiraportoinnin ja tarkkailutulosten tarkistamisesta. Toiminnanharjoittajat raportoivat tiedot otettujen maa-ainesten määrästä ja laadusta vuosittain valtakunnalliseen Notto-tietojärjestelmään.

8.2 Vesilain valvonta

Vesilain (587/2011) valvontaviranomaisia ovat Lupa- ja valvontavirasto ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen eriteltyyn toimivaltaan kuuluu vesien johtamista koskevia päätösasioita sekä ojitusasioihin liittyvien erimielisyyksien ratkaiseminen. Vesilain mukaisia asioita tulee käsiteltäväksi yksittäisiä tapauksia vuosittain. Vesirakentamiseen, haittailmoituksiin ja viranomaistoiminnassa tehtyihin havaintoihin perustuvia tarkastuksia tehdään tarpeen mukaan.

8.3 Vesihuoltolain valvonta

Vesihuoltolain (119/2001) valvontaviranomaisina toimivat elinvoimakeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja ympäristönsuojeluviranomainen. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi hakemuksesta myöntää vapautuksen vesijohto- tai jätevesiviemäriin sekä hulevesiviemäriin liittymisestä. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myös valvoo vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen liittymistä kyseisiin verkostoihin. Neuvonnan lisäksi valvontaa tehdään selvityspyynnöin, kehotuksin ja tarvittaessa hallinnollisia pakkokeinoja käyttäen.

8.4 Maastoliikenne- ja vesiliikennelain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee maastoliikennelain (1710/1995) mukaisen moottorikäyttöisillä ajoneuvoilla samassa maastossa tapahtuvan kilpailun tai harjoitusten vaatiman luvan ja hyväksyy moottorikelkkailureittien reittisuunnitelmat. Lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten yleinen valvonta kuuluu Lupa- ja valvontavirastolle ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Moottorikäyttöisten ajoneuvojen käyttämistä maastossa valvovat poliisi, tulli ja rajavartiolaitos.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen käsittelee vesiliikennelain (782/2019) mukaisen moottorikäyttöisellä vesikulkuneuvolla samalla vesialueella suoritettavien kilpailujen tai toistuvien harjoitusten vaatiman luvan. Ympäristöhaittojen ehkäisemisen ja torjumisen osalta vesiliikennelain noudattamisen yleinen valvonta kuuluu Lupa- ja valvontavirastolle.

8.5 Merenkulun ympäristönsuojelulain valvonta

Merenkulun ympäristönsuojelulain (1672/2009, MYSL) 9 luvun 6 §:n mukaan huvivenesataman ja sellaisen kalastussataman, johon vuosittain purettu saalismäärä on alle 20 000 kilogrammaa, sataman jätehuoltosuunnitelma on esitettävä arvioitavaksi ja hyväksyttäväksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle. Jätehuoltosuunnitelmat tulee tarkastaa vähintään viiden vuoden välein tai jos sataman toiminnassa tai jätehuollossa tapahtuu muutoksia. Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo erityisesti huvivenesatamien jätehuoltoa ja huviveneistä peräisin olevien jätteiden vastaanottoa.

Satamien jätehuolto tarkastetaan vuoden sisään jätehuoltosuunnitelman hyväksymisestä sekä tarvittaessa esim. suunnitelman käsittelyn yhteydessä. Tämän lisäksi ympäristönsuojeluviranomainen valvoo muiden pienien venepaikkojen jätehuollon järjestämistä ja yleistä siisteyttä jätelain mukaisesti.

8.6 Kemikaalilain mukainen valvonta

Kemikaalilain (599/2013) 11 §:n mukaan kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvoo kemikaalien käyttöolosuhteita ympäristöhaittojen ehkäisemiseksi ja torjumiseksi. Valvontaa tehdään kemikaalien käyttö- ja varastointipaikoissa osana muuta ympäristövalvontaa sekä osana ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupavelvollisten, ilmoitusvelvollisten ja rekisteröityjen toimintojen valvontaa. Kemikaalivalvontaan kuuluu REACH-asetuksen, biosidiasetuksen ja POP-asetuksen sekä elohopea-asetuksen valvontaa.

8.7 Luonnonsuojelulain valvonta

Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen toimivaltaan kuuluvat luonnonmuistomerkkien rauhoittamispäätökset ja rauhoituksen lakkauttamispäätökset yksityismaalla. Ympäristötarkastajat

tekevät tarvittaessa rauhoituspäätöksiin liittyviä tarkastuksia. Luonnonsuojelulain yleinen valvonta kuuluu Lupa- ja valvontavirastolle.

8.8 Maisematyölupien valvonta

Rakentamislain (751/2023) 53 §:n mukainen maisematyölupa on yksi maisemakuvaan vaikuttavien toimintojen ohjauskeinoista. Maisematyölupien myöntäminen on delegoitu ympäristötarkastajille. Maisematyölupahakemuksen käsittelyn yhteydessä tehdään tarvittaessa tarkastus. Maisematyölupien valvontaa tehdään tarvittaessa maisemaa muuttavan toimenpiteen jälkeen. Maisematyölupia käsitellään vaihtelevasti noin 15-30 kpl vuodessa.

8.9 Ulkoilulain valvonta

Ulkoilulain (606/1973) 20 §:n mukaan leirintäalueen perustamisesta ja alueen toiminnan olennaisesta muuttamisesta tulee ilmoittaa ennakolta kunnan leirintäalueviranomaiselle. Leirintäalueviranomaisen valvoo, että olemassa olevat leirintäalueet täyttävät ulkoilulain 19 §:n mukaiset vaatimukset. Raahessa kunnan leirintäalueviranomaisena toimii ympäristönsuojeluviranomainen, jonka käytännön toimenpiteet on delegoitu ympäristötarkastajille. Leirintäalueviranomaisen tekee ilmoituksen johdosta päätöksen, jonka jälkeen ympäristövalvonta tarkastaa leirintäalueen. Leirintäalueet tarkastetaan tarvittaessa ja haittailmoitusten perusteella.